

Лілія ГОНЧАРЕВИЧ,
Тимчасова повірена у справах України
в Королівстві Норвегія
(2022–2023 рр.)

«НАШІ МІЦНІ ДОБРОЗИЧЛИВІ ВІДНОСИНИ ГРУНТУЮТЬСЯ НА СПІЛЬНІЙ ІСТОРІЇ, ПРИНЦИПАХ ТА ПАРТНЕРСТВІ»

In tempore belli, amici cognoscuntur. У годину випробувань пізнають істинних друзів. У той час, коли росія ламає світовий лад і вчиняє геноцид українців, Норвегія стоїть пліч-о-пліч з Україною у протидії повномасштабній російській агресії. Маленька країна ухвалює глобальні рішення, постачаючи зброю, допомагаючи захищати українське небо, тренуючи українських військовослужбовців, забезпечуючи транспортування та лікування українських поранених, надаючи українським дітям змогу безпечно та безплатно здобувати освіту, українським спортсменам – тренуватись і брати участь у змаганнях тощо.

В умовах повномасштабної війни росії проти України дипломатичний фронт та військова дипломатія відіграють важливе значення. Кадровий потенціал та досвід роботи в дипломатичній сфері багато в чому визначає ефективність діяльності диппредставництва на зовнішньополітичному, економічному, інформаційному, гуманітарному треках у контексті розвитку двосторонніх і багатосторонніх відносин. Зміни у світовому безпековому порядку, забезпечення постачання гуманітарної та військової допомоги від міжнародних партнерів, боротьба з російською пропагандою та використання всіх засобів публічної дипломатії в умовах жорстких фінансових обмежень і скорочення чисельності співробітників стали викликами та можливостями, на яких ґрунтувалася невпинна систематична робота Посольства, що вимагає неабиякої витримки, креативності, наполегливості, стійкості, патріотизму, професіоналізму, дипломатичності, гуманізму та, зрештою, особистісного розвитку.

Минув рік від початку моєї діяльності як Тимчасової повіреної у справах України в Королівстві Норвегія, чотири роки моєї роботи в Посольстві України в Норвегії та загалом понад 15 років на дипломатичній ниві України. З гордістю можу зауважити, що протягом останнього року партнерство між двома нашими державами набуло особливого розвитку, результатом якого є відносини, засновані на довірі та взаєморозумінні. Цього було б важко досягнути без зусиль моїх колег-дипломатів, неймовірних волонтерів і громади. Для мене цей період був одним із найскладніших, найвагоміших і найвідповідальніших. Я добре пам'ятаю перші дні повномасштабної війни: часу на роздуми було обмаль, усе важливе та доленосне вирішували на інтуїтивному рівні. Інтуїція, професіоналізм, необхідність ухвалювати нестандартні рішення, засновані на питаннях без відповідей; відчай, страх, що наші військовики можуть не дочекатись обладнання та дронів, що година, витрачена на додаткові необов'язкові дії, призведе до того, що втрачених життів і зруйнованих міст стане ще більше, що це відтермінує нашу перемоги на місяці. Виклики множилися, а часу було чимраз менше. Змушена зазначити, що на початку повномасштабного вторгнення рішення, хай які швидкі, інтуїтивні та без готових відповідей, утілювалися набагато ефективніше, ніж тепер – без затримок через бюрократичні процедури. Звісно, для того щоб подолати бюрократичні системи, які вибудовували десятиріччями, потрібен час, але Посольство відіграло важливу роль у зміні формування підходів і ставлення Норвегії до нашої країни. Зараз

Посли іноземних країн у Норвегії під час вшанування річниці повномасштабної війни росії проти України

Ambassadors of foreign countries to Norway commemorating the anniversary of russia's full-scale war against Ukraine

ми спостерігаємо, як процедури та рішення, які зазвичай забирали кілька місяців, реалізують за кілька днів. Одним із найкритичніших завдань цього періоду було поглибити взаємодію з Норвегією в питаннях зміцнення стійкості й обороноздатності України, зокрема й збільшення постачання необхідної зброї та затвердження п'ятирічного пакета підтримки України на суму понад 7 млрд євро. Крім того, за цей час вдалося переконати Норвегію приєднатися до основної групи зі створення спеціального трибуналу, до танкової коаліції, реалізації Формули миру, ініціативи «Зерно з України», а також визнати Голодомор геноцидом на місцевому та регіональному рівнях тощо.

Вшанування пам'яті жертв Голодомору (Осло)

Commemorating the Holodomor victims (Oslo)

Було відкрито виставки, присвячені історичним зв'язкам між країнами, мережу для досліджень України – «Ukrainett», організовано майже сотню заходів, зокрема велику Міжнародну конференцію «Війна проти України: виклики та відповідальність» в Бергені за участю Прем'єр-міністра Норвегії Йонаса Гара Стьоре, заступника Керівника Офісу Президента України Ігоря Жовкви, лауреатки Нобелівської премії Олександри Романцової, видатних науковців та інших. Також вдалося залучити весь Уряд Норвегії до відзначення річниці повномасштабної війни росії проти України. Завдяки добре налагодженим відносинам з Офісом Прем'єр-міністра, Президентом Стортингу, МЗС, представниками всіх політичних партій і дипломатичним корпусом Норвегії вдалося досягнути максимальної підтримки України всередині королівства та в міжнародних організаціях, надіслати незліченне військово, медичне й евакуаційне обладнання, реалізувати багато різноманітних візитів, заходів і проектів для підтримки України. За цим усім стояли сотні безсонних ночей, тисячі переговорів, онлайн-зустрічей, листів, години невпинного зв'язку. Упродовж лише останнього року було записано більш як 100 інтерв'ю та коментарів, надіслано понад 2000 листів, здійснено більш ніж 4400 консульських дій.

Важко переоцінити символізм та історично важливе значення візитів Голови Верховної Ради України Руслана Стефанчука в Норвегію 16

травня 2023 року (перед Днем Конституції Норвегії) на запрошення Президента Стортингу Масуда Гарахані, а також Прем'єр-міністра Норвегії Й.Г. Стьоре в Україну 24 серпня 2023 року (в День Незалежності України) на запрошення Президента України Володимира Зеленського. Під час цих подій ухвалили низку вагомих рішень, що стосуються найновітнішого обладнання: засобів протиракетної та протиповітряної оборони, зокрема NASAMS, артилерії, боєприпасів, важкої бойової техніки, танків і літаків. А надто важливими є нещодавні рішення, зокрема щодо передачі Україні винищувачів F-16 у тісній співпраці з партнерами, зенітних ракет IRIS-T, портативних комплектів для розмінування, а також щодо виділення 1,5 млрд норв. кр. (приблизно 150 млн євро), з яких орієнтовно 865 млн норв. кр. – на ремонт та обслуговування критично важливої електроенергетичної інфраструктури та забезпечення аварійного електропостачання в районах, що постраждали від бойових дій, і майже 635 млн норв. кр. – на поповнення запасів природного газу.

Уперше запрошений як голова іноземного Парламенту на спільне відзначання Дня Конституції Норвегії, Р. Стефанчук мав аудієнцію в Регента Норвегії Кронпринца Хокона та Королеви Норвегії Соні, спільно з Президентом Стортингу Масудом Гарахані взяв участь в урочистостях, провів переговори з ним, а також із Міністеркою закордонних справ Норвегії Аннікен Вітфельдт і директором Музею історії культури Гаконом Ільорстадом, зустрівся з Головнокомандувачем Збройних сил Норвегії Ейріком Крістофферсеном й очільницею Постійного комітету в закордонних справах і з питань оборони Стортингу Іне Сьорейде, а також узяв участь у робочому сніданку Президента Стортингу з послами країн Північної Європи. Крім того, було проведено протокольні зустрічі з членами Уряду Норвегії, представниками політичних і культурних кіл, громадських українських і норвезьких організацій. Також Посол Євросоюзу в Норвегії організував протокольну зустріч за участю Голови ВРУ та послів країн ЄС. Звісно, головними темами стали: поглиблення українсько-норвезької співпраці у військовій і безпековій сферах, розбудова міжпарламентського діалогу, подальше надання оборонної, фінансової та гуманітарної допомоги від Норвегії, взаємодія в межах НАТО. Обговорили й можливість прискореного вступу України до Північноатлантичного альянсу після завершення війни, надання Україні гарантій безпеки, дотримання та виконання попередніх домовленостей, досягнутих, зокрема, на саміті «Україна – Північна Європа» 3 травня 2023 року, а також відбудову України, групу дружби, визнання Голодомору геноцидом українського народу тощо. Меморандум про взаєморозуміння між парламентами, що його уклали Верховна Рада України та Стортинг Королівства Норвегія, ознаменував підтримку парламентської демократії, захист і зміцнення її

вирішальної ролі в обстоюванні та збереженні свободи, незалежності й демократії нашої держави.

Власне, наші міцні доброзичливі відносини ґрунтуються на спільній історії. Цьогоріч ми відсвяткували 30-річчя відновлення дипломатичних зв'язків між Україною та Норвегією, коли я мала честь разом із Президентом Стортингу відкрити виставку про історичні зв'язки між Руссю та стародавнім Норвезьким королівством. Знаменно, що саме тоді Президент Стортингу повертався з Парламентського саміту Кримської платформи, на якому отримав від України орден Князя Ярослава Мудрого – це ще більше підкреслює нашу спільну тисячолітню історію, коли норвезькі вікінги були активними учасниками політичного, економічного та культурного життя Русі (норв. «Garðaríki»). Найлегендарнішим в історії відносин між Києвом та Осло був шлюб Гаральда III Суворого та доньки Ярослава Мудрого Єлизавети (скандинавське ім'я – Еллісів). Саме їй, видатній українці, в Осло буде встановлено пам'ятник, над яким уже тривалий час працює Посольство спільно з мерією й українською громадою.

Публічна та культурна дипломатія, на мою думку, відіграє надзвичайно вагомую роль у донесенні позиції України на всіх міжнародних майданчиках. Тому поряд із діяльністю на дипломатичному, політичному, військовому, економічному треках Посольство імплементує проект першої леді «Українська книжкова полицка», а також запроваджує аудіогіди українською навіть на Крайній Півночі – на архіпелазі Свальбард, в Осло, Крістіансанді, Лінгдалі, Лердалі, Арендалі тощо, бере участь у низці фандрайзингових заходів, зокрема за напрямом спортивної дипломатії.

Не можу не згадати інших важливих заходів, до яких я активно долучилася: Нобелівський тиждень в Осло з лауреаткою Нобелівської премії миру 2022 року Олександрою Матвійчук; організована спільно з Бергенським університетом до річниці повномасштабного вторгнення росії в Україну Міжнародна конференція «Війна проти України» (за участю Прем'єр-міністра Норвегії, представників Офісу Президента України, політичних і дипломатичних кіл, відомих дослідників); Міжнародна конференція ООН «Захист дітей в умовах збройного конфлікту – наше спільне майбутнє» (за участю співробітників Офісу Президента України, ВРУ, Офісу Генерального прокурора); безпековий форум в Осло; зустріч послів країн ЄС у Норвегії з ініціативи іспанського головування тощо. Варто пригадати й щорічний політичний фестиваль «Arendalsuka» для обговорення найважливіших проблем сучасного суспільства, де в панельних дискусіях ми з лідерами політичних партій, урядовцями, журналістами, науковцями тощо порушили питання реальності арешту путіна, значення справедливості, безпекових викликів, співпраці країн Півночі, важливості надання F-16 Україні, відбудови країни, ролі мистецтва та культури у війні, енергетичної безпеки. Цей

фестиваль – своєрідна суспільно-політична арена, яка дає змогу зустріти всіх в одному місці. Я мрію створити щось схоже в Україні.

Було ще багато конференцій, брифінгів і зустрічей. 29–30 серпня Посольство організувало конференцію «Солідарність та партнерство з Україною» спільно з Норвезькою асоціацією місцевих і регіональних органів влади та громадською організацією «Support To the People of Ukraine» за участю лауреатки Нобелівської премії миру О. Матвійчук, представників Уряду Норвегії, парламентарів, послів, мерів, представників бізнесу, істориків, науковців, журналістів. Основними акцентами стали: відбудова України, роль місцевого самоврядування, промоція партнерства між норвезькими й українськими регіонами (перший день), а також важливість визнання Голодомору 1932–1933 років геноцидом українського народу (другий день). Оскільки Норвегія на національному рівні скептично ставиться до ідеї патронату над окремим містом або регіоном, адже хоче уникнути нерівномірного розвитку регіонів України, норвезькі міста активно долучилися до процесу на своєму рівні. Менш ніж за рік нам вдалося налагодити активне партнерство між Києвом та Осло, Кривим Рогом і Лінгдалом, Миколаєвом і Крістіансандом, Бучею та Санднесом, Мелітополем і Тронгеймом, Рівним і Фредрікстадом тощо. Крім того, маленькі міста роблять надзвичайні речі. 15 грудня 2022 року, ніби передчуваючи мій день народження, ради відразу двох міст Норвегії – Лінгдала та Фарсунда – майже одногolosно проголосували за визнання Голодомору 1932–1933 років в Україні геноцидом українського народу в продовження мого візиту 3 грудня 2022 року.

Посольство працює за різними напрямками, допомагаючи армії на полі бою, здобуваючи міжнародну підтримку через «леопардову» й авіаційну коаліцію, досягаючи домовленостей щодо зброї, обладнання, медичного забезпечення, гуманітарної допомоги. В рамках співробітництва з Норвегією, яка ніколи раніше не постачала озброєння в зони, де йдуть військові дії, вдалося забезпечити надання Україні 8 танків «Leopard»; військових комплексів; пускових установок ЗПК «NASAMS», ракет «AMRAAM»; тисячі дронів «Black Hornet»; десятки тисяч артилерійських снарядів, протитанкову зброю, гаубиці M109, ракети «Hellfire» і багато іншого. Крім безпрецедентного пакету підтримки для України, понад €7 млрд на військові та гуманітарні потреби України, за сприяння Посольства було відправлено приблизно 700 гуманітарних вантажів із Норвегії в Україну для задоволення потреб військових частин, міст, регіонів, внутрішньо переміщених осіб. Основними складниками цієї допомоги є: харчові продукти, ліки та медичне обладнання, технічні прилади для військовослужбовців, одяг і предмети військового екіпірування, орієнтовно 20 карет швидкої допомоги, 15 УЗД-апаратів, 9 апаратів для анестезії, 65 пожежних

автомобілів, 76 автівок, 70 тонн піно-твірника для гасіння займань, понад 5000 одиниць тактичного та технічного обладнання, зокрема: тепловізорів, дронів, шоломів, броньованих пластин, комп'ютерного комплектування, а також приблизно 700 обігрівачів і 1315 генераторів.

Я пишаюся тим, що Норвегія є одним із наших найближчих союзників. Не маю сумнівів, що дружні партнерські відносини між Україною та Норвегією продовжаться й після війни. Воєнні дії не тривають вічно, але й її справедливе закінчення неможливе без імплементації Формули миру. Недарма програма підтримки України в Норвегії названа на честь Верховного комісара Ліги Націй у справах військовополонених Фрітьофа Нансена. Посилення тиску міжнародної спільноти (зокрема Норвегії як батьківщини Ф. Нансена) на РФ щодо звільнення політичних в'язнів і військовополонених могло б стати одним із важливих шляхів повернення наших дівчат і хлопців додому.

Стрімкий розвиток двосторонніх відносин між Україною та Норвегією дає всі передумови для підтримання такої високої динаміки з концентрацією зусиль на військовій, політичній та економічній співпраці; реалізації комплексу проектів, спрямованих на підвищення обізнаності норвезького суспільства про історію, культуру й економічний потенціал України; визнанні Голодомору геноцидом українського народу як на національному, так і на місцевому та регіональному рівні; залученні підтримки Норвегії в справі створення міжнародного спеціального трибуналу; ініціативі зі встановлення пам'ятника жертвам Голодомору й українським військовикам, які загинули, визволяючи Північ Норвегії. Пріоритетними мають залишатися обстоювання необхідності пришвидшити озброєння України для захисту її суверенітету та територіальної цілісності, а також обґрунтування відповідності такого курсу інтересам НАТО.

Робота Посольства щодо посилення оборонного потенціалу України

The Embassy's work to strengthen Ukraine's defence capabilities